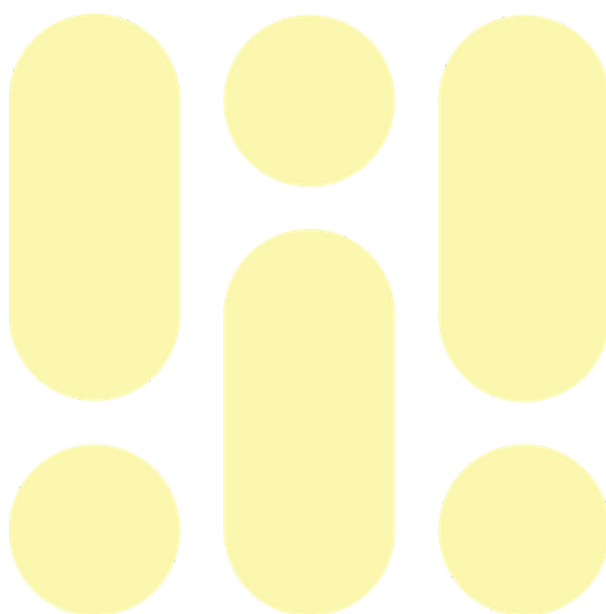

Dobór i prezentacja materiału dowodowego w panelach klimatycznych

Dlaczego to taki problem?

Sposób doboru i prezentowania materiału dowodowego członkom panelu ma ogromny wpływ na rzetelność całego procesu oraz na jakość i poziom szczegółowości wypracowanych rekomendacji. Materiał ten może pochodzić z różnych źródeł: od ekspertów technicznych, interesariuszy, rzeczników określonych stanowisk, urzędników publicznych, osób bezpośrednio doświadczających skutków zmian klimatu, a także od samych uczestników panelu. Niewłaściwy dobór osób przedstawiających informacje i opinie (czasem określanych mianem świadków bądź komentatorów) może prowadzić do stronnictwa i grozić podważeniem legitymacji procesu. Z kolei nadmiar informacji może przytłoczyć uczestników panelu, którzy potrzebują czasu na ich przyswojenie i refleksję. Ponieważ skład panelu ma odzwierciedlać różnorodność społeczną, należy również uwzględnić różne style uczenia się – nie każdy dobrze poradzi sobie z technicznymi prezentacjami czy długimi dokumentami.

© BMK - Karo Pernegger (The Austrian Citizens' Climate Assembly)

Wnioski z wcześniejszych paneli klimatycznych

Jaki materiał dowodowy najlepiej wspiera pracę obywateli?

We wczesnych panelach klimatycznych czasem koncentrowano się przede wszystkim na przekazywaniu ich uczestnikom wiedzy naukowej – często z zakresu nauk przyrodniczych, a nie społecznych. Choć poznanie przyczyn i skutków zmian klimatu oraz możliwych rozwiązań jest ważne, stanowi jedynie część wiedzy potrzebnej do podejmowania dobrych decyzji dotyczących naszego współżycia w społeczeństwie. Pomocna w wypracowaniu solidnych rekomendacji okazała się np. wiedza z zakresu nauk społecznych, dotycząca zachowań i praktyk ludzi oraz instytucji.

Organizatorzy paneli dostrzegli również potrzebę uwzględniania w obradach informacji niemających charakteru wiedzy naukowej. Istotny wkład we wspieranie prac panelu mogą wносить interesariusze, urzędnicy, politycy i obywatele.

Wiedza interesariuszy często wiąże się z określoną agendą społeczną i polityczną, może jednak pomóc członkom panelu zrozumieć doświadczenia i perspektywy różnych grup społecznych i organizacji, a także poznać ich ocenę poszczególnych rozwiązań i potencjalnych rekomendacji. Należy przy tym zadbać o to, by wysłuchane zostało szerokie spektrum interesariuszy – zwłaszcza tych, którzy dysponują mniejszymi zasobami i mają słabszą pozycję w społeczeństwie.

Jeśli rekomendacje mają zostać podjęte przez organy zlecające panel i inne podmioty, muszą być możliwe do wdrożenia. Zapewnienie uczestnikom panelu wiedzy o realiach politycznych i administracyjnych od osób pracujących w instytucjach politycznych może pomóc im formułować takie rekomendacje, które mają szansę zostać przyjęte i wprowadzone w życie. Również tutaj należy jednak zachować ostrożność, gdyż przedstawiciele świata polityki i administracji mogą ograniczać wyobraźnię członków panelu, kierując się własnymi przekonaniem na temat tego, co jest możliwe.

Wreszcie, bezpośrednia wiedza obywateli – zwłaszcza tych, którzy na własnej skórze doświadczają skutków kryzysu klimatycznego i ekologicznego – stanowi odmienny rodzaj materiału dowodowego. Naukowcy, interesariusze i przedstawiciele świata polityki zazwyczaj pozostają w pewnym oddaleniu od codziennych doświadczeń osób znajdujących się w najtrudniejszym położeniu. Zamiast mówić o ich sytuacji, na ogół lepiej wysłuchać samych zainteresowanych. Oczywiście uczestnicy panelu również wnoszą do procesu własne doświadczenia życiowe. W końcu to jeden z głównych powodów stosowania demokratycznego losowania: chodzi o to, by przy rozpatrywaniu danego zagadnienia uwzględnić różnorodne perspektywy i doświadczenia.

Nie istnieje algorytm, który pozwoliłby określić właściwe proporcje między różnymi rodzajami wiedzy. Organizatorzy muszą uważnie reagować na potrzeby uczestników panelu, biorąc pod uwagę zakres postawionego przed nimi zadania.

Jak dobiera się przedstawiany uczestnikom materiał?

Zwykle powołuje się grupę ds. materiału dowodowego – czasem określaną jako naukowy, ekspercki lub informacyjny komitet doradczy.

Najczęściej zasiadają w niej pracownicy naukowcy uczelni w towarzystwie badaczy z think tanków i innych organizacji. Może to prowadzić do nadmiernego uprzywilejowania wiedzy naukowej kosztem innych rodzajów materiału dowodowego. Dlatego istotne stają się relacje między grupą ekspercką, organizatorami i ciałem reprezentującym interesariuszy (zob. KNOCA W PIGUŁCE: Zarządzanie panelami klimatycznymi). W mniejszych, lokalnych procesach funkcje grupy eksperckiej i grupy interesariuszy często łączy się w jednym ciele.

Skład grupy eksperckiej powinien być zrównoważony pod względem reprezentowanych dyscyplin istotnych dla tematu panelu. Często dobór jej składu nadzoruje ciało reprezentujące interesariuszy, co ma zagwarantować, że wybrane osoby cieszą się autorytetem i uznaniem po różnych stronach sceny politycznej.

Zakres uprawnień grupy eksperckiej różni się w zależności od panelu. W większości przypadków jej rola ogranicza się do doradzania, jaka baza dowodowa jest potrzebna oraz którzy mówcy lub eksperci najlepiej mogą ją przedstawić. W innych procesach grupa może mieć prawo zatwierdzania doboru materiałów lub jej członkowie mogą sami występować przed panelem.

W coraz większej liczbie paneli to sami uczestnicy otrzymują uprawnienia do podejmowania decyzji o tym, jakie informacje i stanowiska chcą poznać.

W duńskich konferencjach konsensualnych wykształciła się praktyka, zgodnie z którą członkowie najpierw zdobywają podstawową wiedzę o rozpatrywanym zagadnieniu, a następnie wspólnie decydują, jakiego dodatkowego materiału potrzebują, by móc odpowiedzieć na postawione przed nimi pytanie.

Rolą organizatorów – we współpracy z grupą ekspercką – jest następnie znalezienie odpowiednich mówców. W innych procesach członkom panelu przedstawia się listę potencjalnych mówców lub tematów do wyboru. Niedawny holenderski obywatelski panel klimatyczny poszedł jeszcze dalej, dając uczestnikom prawo do podejmowania decyzji zarówno o rodzaju prezentowanych informacji, jak i o tym, kto ma je przedstawić.

Nationaal Burgerberaad Klimaat (Holenderski obywatelski panel klimatyczny) korzystał z wiedzy naukowej, informacji o obowiązujących politykach publicznych oraz świadectw różnych interesariuszy społecznych. Podczas drugiego weekendu uczestnicy panelu wskazali obszary tematyczne, w których chcieliby zapoznać się z dodatkowymi materiałami. Następnie wybranej przez panel grupie członków powierzono zadanie wyłonienia 50 osób, które miały przedstawić informacje podczas jednodniowego spotkania, przy wsparciu i doradztwie organizatorów oraz naukowej grupy doradczej. Ich propozycje zostały potem poddane pod głosowanie pozostałych uczestników panelu w trybie online.

Następnie odbyło się jednodniowe spotkanie łączące sesje plenarne z pracą w mniejszych grupach, co dawało uczestnikom możliwość wyboru, z którymi osobami chcą porozmawiać. Wśród zaproszonych komentatorów byli naukowcy, osoby mające bezpośrednie doświadczenie w działaniach podejmowanych w odpowiedzi na zmiany klimatu, przedstawiciele grup interesu oraz urzędnicy państwowi. Wszystkie materiały przedstawione panelowi udostępniono na jego stronie internetowej.

Tak demokratyczne podejście do decydowania o doborze materiałów wynikało w dużej mierze z potrzeby odpowiedzi na sceptycyzm klimatyczny części uczestników panelu. Podejrzewali oni, że organizatorzy mogą kształtować program w taki sposób, by wykluczyć konkurencyjne spojrzenia na kryzys klimatyczny. Zdemokratyzowane podejście przyniosło pozytywny efekt w postaci wzrostu zaufania do procesu i organizatorów wśród zróżnicowanego grona uczestników panelu.

Jak prezentować informacje uczestnikom panelu?

Uczestnicy niektórych wczesnych paneli klimatycznych byli dosłownie zamęczani prezentacjami w PowerPointcie – długimi wystąpieniami naukowców i ogromem skomplikowanych slajdów. Ze względu na różnorodność osób wyłanianych w drodze demokratycznego losowania, także pod względem edukacji, znaczna część uczestników panelu nie będzie mieć pomaturalnego ani wyższego wykształcenia. Część z nich ma na koncie negatywne doświadczenia z edukacją. Inni mogą mieć trudności ze zrozumieniem bardziej złożonych tekstów. Dlatego organizatorzy muszą wykazać się pewną kreatywnością w sposobie przedstawiania informacji i pomagać uczestnikom panelu w ich przyswajaniu.

Jeśli organizatorzy przygotowują dla członków panelu materiały informacyjne, najlepsze przykłady odchodzą od dużej ilości tekstu na rzecz większej liczby elementów wizualnych i graficznych – również po to, by uwzględnić różne style uczenia się.

Organizatorzy powinni udzielać osobom występującym przed panelem wskazówek, jak najlepiej przekazywać najważniejsze treści w krótkich i przystępnych prezentacjach. Wymaga to szczególnych umiejętności. Z doświadczeń wcześniejszych paneli wynika, że zwłaszcza naukowcom zdarzało się nie stosować się do takich instrukcji. Dlatego należy starannie dobierać mówców – brać pod uwagę nie tylko to, kto jest specjalistą w danej dziedzinie, ale także to, czy osoba ta będzie w stanie trafić do zróżnicowanego grona odbiorców. Niektórzy organizatorzy dobrze wspominają panele odbywające się podczas pandemii, kiedy prezentacje często nagrywano z wyprzedzeniem. Dzięki temu można je było zredagować albo poprosić autorów o nagranie ich jeszcze raz.

Znaczenie mają nie tylko umiejętności świadków i ich zdolność do przekazywania wiedzy. Warto również zadbać o ich różnorodność społeczną. Skoro różnorodność uczestników jest jednym z podstawowych założeń panelu obywatelskiego, należałoby w uwzględnić to kryterium także w gronie osób przedstawiających materiały.

Czas na przyswojenie informacji

Warto przyjąć zasadę, że na każde 10 minut prezentacji uczestnicy potrzebują 20 minut na przyswojenie materiału. Czas ten może służyć zarówno indywidualnej refleksji, jak też rozmowie z innymi uczestnikami panelu – jest potrzebny do wyjaśnienia znaczenia usłyszanych informacji, sformułowania pytań w przypadku niejasności lub zakomunikowania potrzeby uzyskania dodatkowych informacji. Wielu organizatorów rozdaje członkom panelu czerwone kartki, którymi mogą zasygnalizować, że wypowiedź jest niejasna albo że osoba występująca przed panelem nie wyjaśniła użytego skrótu.

Niektóre panele odchodzą od tradycyjnych sesji pytań i odpowiedzi, podczas których eksperci siedzą na scenie i mogą odpowiedzieć jedynie na niewielką liczbę pytań. Jednym z nowych rozwiązań jest tzw. karuzela, w której osoby przedstawiające materiał podchodzą kolejno do każdego stolika i odpowiadają na konkretne pytania danej grupy. Zmienia to dynamikę władzy, dając członkom panelu większą kontrolę nad przebiegiem dyskusji. W innych panelach organizowano „targi wiedzy”, podczas których uczestnicy sami wybierali, kogo chcą wysłuchać.

Panele coraz częściej łączą różne sposoby przekazywania wiedzy i reagowania na nią, w tym także praktyki artystyczne. Na przykład, członkowie panelu klimatycznego hrabstwa Cumbria w Wielkiej Brytanii mogli wybrać, czy chcą reagować na przedstawione materiały w standardowej formie tekstowej, czy za pomocą środków teatralnych lub plastycznych.

Przejrzystość w prezentowaniu informacji

Dobłą praktyką jest transmitowanie na żywo i nagrywanie prezentacji – dzięki temu także osoby nieuczestniczące w panelu mogą zapoznać się z przedstawionym materiałem dowodowym. Zazwyczaj transmituje się wyłącznie wypowiedzi zaproszonych osób, by nie naruszać anonimowości członków panelu. Dzięki nagraniom także sami uczestnicy panelu mogą wrócić do przedstawionych wcześniej informacji. Takie podejście wymaga jednak odpowiednich zasobów – minimalnym standardem jest podanie do publicznej wiadomości nazwisk i afiliacji osób występujących przed panelem oraz krótkie podsumowanie ich wypowiedzi.

Rekomendacje

- Starannie dobierz skład grupy ds. materiału dowodowego – uwzględnij opinie różnych interesariuszy, by zapewnić jej odpowiednią legitymację.
- W miarę możliwości włącz uczestników panelu w dobór materiałów.
- Uwzględnij różne style uczenia się, stosując zróżnicowane formy pracy i sposoby prezentowania informacji.
- Dopilnuj, by osoby występujące przed panelem były odpowiednio przygotowane i miały świadomość, jak zróżnicowane jest grono ich odbiorców.
- Zapewnij dużo czasu na refleksję, pytania i naradę nad przedstawionymi informacjami.
- Dobór osób występujących przed panelem powinien być inkluzywny. W miarę możliwości powinny one odzwierciedlać zarówno różnorodność społeczną samego panelu, jak i osób, których dotyczy jego temat.
- Nagrywaj prezentowany materiał w formie wideo. Nagrania pozwalają uczestnikom panelu ponownie zapoznać się z istotnymi wystąpieniami, a zarazem zwiększają przejrzystość procesu dla osób z zewnątrz.

